بارائەت قوشىقى①

بارائەت بولدى، تۇيدىڭلىمۇ؟ ئەلياقۇدا ئىسقىرتاي،
ياغلىق قۇيماق پىدىڭلىمۇ؟ باغ كەينىگە ئۆتەمسىز؟
بارائەت دەپ، خۇش بولماڭلار،
ئوتتۇز كۈن روزا غوجىسى بار. بارائەت ئېيى كىردى،
بۇگۈن كېچە تۇنەگمۇ؟
بۇگۈن كېچە بارائەت، بۇ يۇرتتىكى چوكانلار،
تاڭ ئاتقىچە تۇنەمسىز؟ يار تۇتقىلى كۇنەگمۇ؟

رامىزان قوشاقلىرى②

1

رامىزان ئېيىتىپ كەلدۇق مۇغاللىدىن③،
نانلىنى خللاپ چقىڭ يوغاللىدىن.
رەببىمەي، ئىلاھىمەي شۇ رامىزان (چۆمۈچ).
ئاق چېكىتكە سالغىنى ئاق جەينامار،
بۇ خېنىمنىڭ ئوقۇشى بەش ۋاخ نامار،
رەببىمەي، ئىلاھىمەي شۇ رامىزان (چۆمۈچ).

---

① ئىسلام دىنىنىڭ ئەنئەنىۋى ئادىتى بويىچە، بارائەت ئېيىنىڭ ئونبەشى — تۇنەك كېچىسى بالىلار توپلىشىپ، ياغلىق قاپاقنى بادىرىنىڭ ئۈچىغا چىگىپ، قاپاق كۆيدۈرۈپ «بارائەت قوشىقى» ئېيتىدۇ. بارائەت قوشىقىنىڭ ئۆزىگە خاس ئاھاڭى بار.

② ئىسلام دىنىنىڭ ئەنئەنىۋى ئادىتى بويىچە، «رامىزان» ئېيىنىڭ ئونبەشىدىن كېيىنكى ئۈچ كۈن ئىچىدە، ئاخشاملىرى ئىپتاردىن كېيىنلا بالىلار توپلىشىپ، ئۆيمۇ ئۆي بېرىپ «رامىزان» قوشىقى ئېيتىدۇ. ئۇي ئىگىلىرى «رامىزان» قوشىقى ئېيتىپ كەلگەن بالىلارغا نان بېرىپ يولغا سالىدۇ. بالىلار توپلانغان نانلارنى غېرىب - غۇرۇلارغا، يېتىم - مۇساپىرلارغا سەدىقە قىلىپ بېرىپ، ئۆيلىرىگە قايتىدۇ. «رامىزان» قوشاقلىرىنىڭ ئۆزىگە خاس ئاھاڭى ۋە تېكىستلىرى بار.

③ مۇغاللا — كېرىيە ناھىيىسىدىكى يەر نامى.

ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

رامزان ئېيتا - ئېيتا هارماسمەن،
ئايلىكام نان بەرمگۈچە يانماسمەن.
ئەرشىنىڭ تۆۋرۈكىنىڭ باشى قارا،
خۇدايىم ئوغۇل بېرەر قاشى قارا.
ئۆيىڭىزنىڭ ئارقىسى كۆك بېدىلىك،
بىر ئاياغ ئۇن بەسلە چۆچۈرىچىلىك.
رامزاننىڭ ئېيتمىشى ھەزرەت ئېلى،
ئۇلۇغلاردىن قاپتىكەن بىز ئېيتىلى.
رامزاننىڭ يېنىشى بوز ئالا قوي،
كاللا، پاچاق، تېرىنى موللامغا قوي،
رەببىمەي، ئىلاھىمەي شۇ رامزان (چۆمۈچ)،
(يۇقىرىقىلىرى ئاھاڭ بىلەن ئېيتىلىدۇ)

ئۆيىڭىزنىڭ ئارقىسى ئويداڭ چۇقۇ،
بىزگە نان بەرمگەن روزەك چۈپۈ.
رەببىمەي، ئىلاھىمەي، شۇ رامزان (چۆمۈچ).
ئاق توخۇ، ئاپئاق توخۇ دان تاتىلار،
بۇ خېنىمنىڭ نانلىرى خام خاتىلا،
رەببىمەي، ئىلاھىمەي شۇ رامزان (چۆمۈچ).
ئۆيىڭىزنىڭ ئارقىسى تاينىڭ ئىزى.
كاكچىدىن خىللاپ چىقىڭ باينىڭ قىزى.
رەببىمەي، ئىلاھىمەي شۇ رامزان (چۆمۈچ)،
(يۇقىرىقىلىرى دېكلاماتسىيە قىلىپ ئوقۇلىدۇ)

2

ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ياتقان كىشى،
شول خۇدانىڭ يولىغا پاتقان كىشى.
تۇنۇكىنىڭ يېچاقىدىن ئايىنى كۆردەڭ،
ساندۇقىنىڭ يېچاقىدىن ناننى كۆردەڭ.
روزىنىڭ ئون يەتتىسى — قادىر كۈنى،
روزىنىڭ زاكاتىنى ئايرىڭ قېنى.
ئاق ساماننى سورىسا، چەش بولىدۇ،
ھەر يەردە ئۇنچە تۇرسا، كەچ بولىدۇ.
ھاۋادا غاز كېلىدۇ، دەستە قېقىپ،
بۇ خېنىم نان بېرىدۇ، قوڭنى چېقىپ.
بۇ بۇلە ئۇزۇن بۇلە، بۆلگەنمىكەن؟
بۇ خېنىم قويمايتىيۇ، ئۆلگەنمىكىن؟

3

ھوي ئاكا، قويماڭ ئاكا زو ۋاقتىدا،
توخۇلار چىللاشىدۇ قوندىقىدا.
رامىزاننىڭ ئون يەتتىسى قەدىر كېچە،
رامىزان زاكاتىنى ئايرىڭ قېنى؟
بۇ روزا بۇ يىل كېلە، يەنە كېلە،
كىم ئۆلۈپ، كىم قالىدۇ خۇدا بىلە.
رامىزان ئېيتىپ كەلدۇق سامپۇلىدىن①،

① سامپۇل — لوپ ناھىيىسىنىڭ يېزىسى.

ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

بىزگىمۇ بېرەلمۇ مانتۇلىدىن؟
رامىزان ئېيتىپ كەلگەن ھابدال ئەمەس،
رازى بوپ نان بەرمىسەڭ ئوبدان ئەمەس.
خۇدايىم بەرسۇن ئۆينىڭ بەرىكىتىنى،
بىزگىمۇ ئايرىپ بېرىڭ زاكاتىنى.
ئۆيىڭىزنىڭ ئارقىسىدا تاينىڭ ئىزى،
بىزگىمۇ نان بەرسىڭىز باينىڭ قىزى.
ئاق توخۇ، ئاپئاق توخۇ قونغاقتىدۇ؟
تۇنۇگۈن قويغان تۇخۇم قاپاقتىدۇ؟
قوزۇقنى ئىيەگە قاق، مىيەگە قاق،
تاغاردا ئۇن بولمىسا، سۇپراڭنى قاق.
ئۇجمىنىڭ ياغمچىدا ئەتسەم راۋاب،
روزىدا يوقلاپ كېلىپ، ئالسام ساۋاب.
ھوي ئاكا، قوپاڭ ئاكا زو ۋاقتىدا،
روزىنى تۇتۇڭ ئاكا ئۆز ۋاقتىدا.
تونۇكنىڭ يوچۇقىدىن ئاينى كۆرەك،
ھۇجرىدا ئۇخلاپ ياتقان باينى كۆرەك.
ئاق توخۇ، ئاپئاق توخۇ دان تالشار،
باي بىزگە نان بېرىدۇ خام - خاتىلا.
ئاق توخۇ، ئاپئاق توخۇ چىللاشىدۇ،
باي بىزنى «گادايلار» دەپ تىللاشىدۇ.
ئۆيىڭىزنىڭ ئارقىسى تاغدەك خامان،
بۇغداينى سىز ئالسىز، بىزگە سامان.
ئاسماننى بۇلۇت باستى، ئايغا قارا،

روزىدا ئىنسابى يوق بايغا قارا.
تاغدىن سۇ ئېقىپ كەلدى تارام - تارام،
بايلارنىڭ بېگەنلىرى ئەسلىي ھارام.
رەببىمەي، ئىلاھىمەي بۇ زامىزان،
خۇش مۇبارەك بولسۇنا تۇنقان روزاڭ.

مەرسىيە قوشاقلىرى

1

ئۇلۇغ - ئۇلۇغ كەلگەن سۇ، سېلىپ ئايۇزان - سارايىنى،
ئاقىدۇ تارام - تارام. ئالدىغا پەش ئەتتىگىز.
كۆز يېشىم دەريا بولدى، يامان چاغدا جان ئانام،
نەگە كەتتىگىز ئانام؟ بىزنى تاشلاپ كەتتىگىز.

ھەسەل ئىدى سۆزىگىز ئانام، سەھەردىكى چولپانىنى ئانام،
قۇياش ئىدى مېھرىگىز ئانام. كۆزىگىزگە ئوخشاتتىم ئانام.
ئەمدى بىزنى كىملەرگە ئانام، سۇزۇك كۆك ئاسمانىنى ئانام،
تاشلاپ-تاشلاپ قويدىگىز ئانام؟ كۆكلىگىزگە ئوخشاتتىم ئانام.

ئانامنى دەپ يىغلايمۇ، ئېلىپ كەتمەكلا ئانامنى،
دادامنى دەپ يىغلايمۇ؟ توختاپ تۇسۇن جىنازا.
بىزنى داغدا قاپ كەتكەن، ئۇلۇغ يۇرەك پارەمنى،
بالامنى دەپ يىغلايمۇ؟ كۆرۈۋالاي بىر ھازا.

ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

جنازا ئېگىز - ئېگىز، بوز تورغاينىڭ ئۇنىنى،
تۆپىسىدە يوپۇق كىگىز. ئۇنىڭىزگە ئوخشاتتىم ئانام.
ئاھ يۈرەك باغرىم مۇرەببىم، - يۈرىكىمنى - باغرىمنى،
بىزنى تاشلاپ كەتتىڭىز. قەبرىڭىزگە يېقىپ ياتتىم ئانام.

2

يۈرىكىمنىڭ پارىسى بالام، كۆكرىكىمدە تۇمارىم بالام،
ھاياتىمنىڭ پانۇسى بالام. يۈرىكىمنىڭ خۇشتارى بالام.
ئېچىلماستىن تۇرۇدۇڭ غۇنچەم، بۇ دۇنيادا نە بولۇر ئەمدى،
ئاناڭ قانداق قىلغۇسى بالام. ھىجرانىڭدا ئەھۋالىم بالام.

نەگە كەتتىڭ بۇلبۇلۇم، تەشنا بولدۇم كۆرۈشكە،
چېچى قارا سۇمبۇلۇم. گۈل مەڭزىڭگە سۆيۈشكە.
سىلىپ مېنى ئەلەمگە، ھايات قالساڭ سەن ئۇچۇن،
ئۆزۈڭ قايدا دۇلدۇلۇم. رازى ئىدىم ئۆلۈشكە.

پىراقىڭدا، جان قوزام، بېنىپ ئۆچكەن چىراغدەك،
ئاناڭ تىنماي ئاھ ئۇرار. غايىب بولدۇڭ كۆزۈمدىن.
ئاخىرەتتە خۇدايىم، كەتمەس ئەمدى سېرىقلىق،
مۇرادىڭغا قاندۇرار. ياش سىرغىغان يۈزۈمدىن.

بولسا شۇ كۆز تۇمارىم، بالام سەندىن ئايرىلىپ،
ئەتراپىمدا يۈرەتتى. ئۆيده قالدىم يېگانه.
يالغۇز ئۆيده قالغاندا، ئاناڭ ئەمدى ھىجرىڭده،
ماڭا يۈرەك بولاتتى. بولار سارىڭ، دىۋانه.

ئوماق ئىدىك، شوخ ئىدىك،
سېنى قانداق ئۇنۇتاي؟!
ياش ئاققۇزۇپ قەبرەڭدە،
نۇرلۇق كۆزۈم قۇرۇتاي.

ئەلنەغمە، مەشرەپ، ئولتۇرۇش قوشاقلىرى

توي سەنىمى

ئورمنى تولا ئوروپ،
بىلەكىك تالدىمۇ يارىم؟
ئاز كۇن ئويناپ ئايرىلدۇق،
يۇرەكىك قانىدىمۇ يارىم؟

1 - ئۆزگىرىش:
باغ ئىچىدە ئېچىلىپتۇ،
بىر جۇپ قىزىلگۇل.
ئەتراپىدا سايرىشىپتۇ،
مەستانە بۇلبۇل.
ئالتە كەپتەر يەتتە بولۇپ،
قوندى تېرەككە.
يۇگرۇپ - يۇگرۇپ يېتىۋالاي،
ئەتلەس كۆڭلەككە.

ئەتلەس كۆڭلەك كىرلىشىپتۇ،
سوپۇن ئەپ بەرسىلە.
بىزمۇ ئەمدى چوڭۇپ قالدۇق،
خوتۇن ئەپ بەرسىلە.
قاراقاش ئولتۇرادۇر،
ھۇجرا ئىچىدە.
قىزىلگۇللەر ئاچىلىپتۇ،
باغچە ئىچىدە.
ئوغۇللار ئويىنىشىپ،
بىمەنە بولدى.
چوكانلار يىغلىشىپ،
دۇئانە بولدى.

2 - ئۆزگىرىش:

ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

هاۋالىقا - هاۋالىق،
بىزنىڭ باغلار هاۋالىق.
كۆيگىنىمنى بىلمىگەن،
لايسۇ ئىچكەن سەھرالىق.
كەلدىم دەريا كەچكىلى،
ئولتادىم سۇ ئىچكىلى.
كەلسە يارىمدىن خەۋەر،
قاناتىم يوقكەن ئۇچقىلى.

3 - ئۆزگىرىش:
باشىڭدىكى دوپپاڭنىڭ،
گۈلى قانچە ساناپ باق.
يار ئوتى يامان ئىكەن،
چىرايىمغا قاراپ باق.
نەقرات:
كەلسىلە، بارسىلا خېنىما ئوينايلى،
تېرەك قاراڭغۇلاشقاندا.
سېغىنغاندا كېلەلا،
زېرىككەندە كېتەلا.
ئوينىغانغا چىدىمسىلا،
جىگدىگە ئېسىلىپ ئۆلەلا.
نەقرات:
كەلسىلە، بارسىلا خېنىما ئوينايلى،
گاڭگۇڭ يارنى تاپقاندا.

4 - ئۆزگىرىش:
ئاھ يار شەرۋانەم،
هالىمغا يەتسەڭچۇ؟
دەردىمگە يەتسەڭچۇ؟
قاشى قارا مۇلايىم،
گۈناھىمدىن ئۆتسەڭچۇ؟
زادى نېمە گۈناھىم.
ئۆگزەڭگە چىقىۋاپسەن،
لەڭگەر يولىغا قاراپ.
ئىشكايلاڭدىن تولا ئۆتتۈم،
بۇلبۇلۇڭ بولۇپ سايراپ.
ئىشكايلاڭدا ئېرىقچە،
پىلتىڭلايدۇ بېلىقچە.
ساڭا كۆيۈپ، قالمىدى،
تەندە جانىم تېرىقچە.

5 - ئۆزگىرىش
بۇ كېچە تاڭ ئاتمايدۇ،
يار قېشىمدا ياتمايدۇ.
يار قېشىمدا ياتقاندا،
جېنىم ئىچمىگە پاتمايدۇ.
ئاشنا بولدۇم ئۆزۈڭگە،
قاشىڭ بىلەن كۆزۈڭگە.
مۇھەببەت باغلاي دېسەم،
دېيەلمەدىم ئۆزۈڭگە.
نەقرات:
ئوينىغانىم كۈلگەنىم،
يادىڭدىمۇ سۆيگەنىم.

ئاتنىڭ بالىسى تايدۇر، نەقرات:
تالنىڭ ئۇچىنى يەيدۇ. بۇلبۇلۇڭ بولاي،
يارنىڭ كۆزلەرى نۇرلۇق، شاخىڭغا قوناي.
يۈرەكنىڭ يېغىنى يەيدۇ.

ئاللا - ئاللا①

1
ئاللا - ئاللا، شېرىن كەلدى، يار - يار.
كەچ بولدى شاپ بولسلا، قوشاق بىلەن ساز بىلەن،
ساقلاپ قالدى ياش باللا. كېلىن كەلدى، يار - يار.
كېلىنچەكنىڭ سۆزلىرى،
خۇددى مېغىز، يار - يار.

2
ئاللا - ئاللا، ئوت - پىراقى تۇتاشقان،
بەرگەنلىرىگە ھەشقاللا. ۋاپالىق قىز، يار - يار.
ھەر ئىككىسى ياش باللا، كۆرپىڭىزنىڭ جىيىكى،
ئەمدى بولدى قوش كاللا. چىمەن ئىكەن، يار - يار.
كېلىنچەكنىڭ تەلىيى،

ئاللا - ئاللا، كۈلگەن ئىكەن، يار - يار.
توي ئويىنىدى ياش باللا. كۆيگەن يىگىت - ئاشىقى،
ھەيران قالدى چوكانلار، چۈمچەيمەكلار قىز باللا. چۈھرەمدى، يار - يار.
مەرد بولمىسا ئاشۇ قىز،

3 تېگەرمىدى، يار - يار؟
مەلىمزگە توي تارتىپ، چوڭ تۇغمەننىڭ ئاۋازى،

① بۇ قوشاق توي ئۇسۇلىدە يىگىتلەر تەرىپىدىن ئېيتىلىدىغان قوشاق بولۇپ، 1 - كۆپلەت قوشاق قىزنى چىقىرىپ بېرىشتىن بۇرۇن قىز تەرەپنى ئالدىرىتىش يۈزىسىدىن ئوقۇلىدۇ. قالغانلىرى قىز چىقىرىپ بېرىلگەندىن كېيىن ئوقۇلىدۇ.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

كۆككە يەتكەن، يار - يار.
بەختكە تولسۇن، يار - يار.
ئاشىق - مەشۇق خۇشلۇقى،
كۆرەلمىگەن دۇشمەنلەر،
يۇرتقا كەتكەن، يار - يار.
ھەسرەت يۇتسۇن، يار - يار.
كېلىنچەكنىڭ ئۆيلىرى،

«توكۇر پەخشىم» قوشىقى

سۇمبۇل چاچلار بىزنىڭكى،
قەلەم قاشلار بىزنىڭكى،
پاخپاق چاچلار سىزنىڭكى.
ئۇلۇما قاشلار سىزنىڭكى.
توكۇر پەخشىم توكۇرسىز،
توكۇر پەخشىم ـــ توكۇرسىز،
ئۇيناڭ پەخشىم ـــ ئۇيناڭ سىز.
تولغاڭ پەخشىم ـــ تولغاڭ سىز.

بوتا كۆزلەر بىزنىڭكى،
ناچى بۇرۇنلار بىزنىڭكى،
چېقىر كۆزلەر سىزنىڭكى.
كامار بۇرۇنلار سىزنىڭكى.
توكۇر پەخشىم ـــ توكۇرسىز،
ئۇيناڭ پەخشىم ـــ ئۇيناڭ سىز،
تولغاپ ئۇيناڭ پەخشىم سىز.
توكۇر پەخشىم ـــ توكۇرسىز.

چۆچۈرە قۇلاقلار بىزنىڭكى،
ھۇنجى چىشلار بىزنىڭكى،
داۋزا قۇلاقلار سىزنىڭكى.
تاماق چىشلار سىزنىڭكى.
توكۇر پەخشىم ـــ توكۇرسىز،
توكۇر پەخشىم ـــ توكۇرسىز،
تولغاپ ئۇيناڭ پەخشىم سىز.
ئۇيناڭ پەخشىم، ئۇيناڭ سىز.

بوغماق قوللار بىزنىڭكى،
ئىنچىكە بەللەر بىزنىڭكى،
ئارى قوللار سىزنىڭكى.
مايماق بەللەر سىزنىڭكى.
توكۇر پەخشىم ـــ توكۇرسىز،
تولغاڭ پەخشىم ـــ تولغاڭ سىز،
دەسسەپ ئۇيناڭ پەخشىم سىز.
سەكرەپ ئۇيناڭ پەخشىم سىز.

نوگاي قوڭلار سىزنىڭكى، مايماق پاچاق سىزنىڭكى،
سۇناي قوڭلار بىزنىڭكى. مەزمۇت پاچاق بىزنىڭكى.
تولغاپ ئويناڭ پەخشم سىز. توكۇر پەخشم — توكۇرسىز،
تاسقاپ ئويناڭ پەخشم سىز، تاسقاپ ئويناڭ — ئويناڭ سىز.

